

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“

Автор на дисертационния труд: Венета Косева Узунова

Тема на дисертационния труд: „Позитивни взаимодействия между родители и деца в съвременното семейство“

Научен ръководител: проф.д-р Тиха Атанасова Делчева

Рецензент: доц.д-р Стефка Иванова Динчийска

Данни за кандидата

Венета Узунова е редовен докторант към катедра „Педагогически и социални науки“ в Педагогически факултет на Тракийски университет.

Депозирала е акуратно разработен комплект от документи и материали (дисертация, автореферат, публикации), който структурно и съдържателно напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ПРАСТрУ за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности.

Узунова е специалист с респектираща мотивация за непрекъснато учене: завършила е СУ „Св.Кл.Охридски“, специалност Педагогика със специализации по Социална педагогика и Управление на образованието. Последователно разширява академичната си подготовка чрез придобиване на две нови магистърски степени по Психология и Консултант по кариерно развитие. Впечатляваща е амплитудата на професионалните ѝ интереси, тя е сертифициран коуч, сертифициран кариерен консултант, чрез онлайн обучение „Въведение в Международното развитие“ е придобила квалификация, отговаряща на ниво 5 по Европейската квалификационна рамка.

Периметърът на професионалните ѝ интереси показва чувствителност към теми с перманентна актуалност, иновативност и практическа ползност, продукт на съответни обучения: социалното и емоционалното учене в училище; мотивация за учене; подкрепа на деца и ученици с обучителни трудности; овладяване и контрол на професионалния стрес; първа психологична помощ при екстремни ситуации; ментално здраве и личностни проблеми и др.

Взискателността ѝ относно личностното си израстване и усъвършенстване се доказва от приложените сертификати и удостоверения за допълнителни квалификации.

Практическата дейност на Венета Узунова е изключително активна и многообразна, професионалните си компетентности тя реализира като педагогически съветник, експерт дуално образование по проект „ДОМИНО- Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система“, регионален координатор и обучител по проект „Кариерно развитие на заети лица“, обществен възпитател към МКБППМН, експерт обучител на педагогически специалисти към РААБЕ – БЪЛГАРИЯ ЕООД, хонорован преподавател, асистент в ТрУ – ДИПКУ. Професионалните ѝ компетенции намират приложение и в работата по проекти, свързани с образователни услуги и с кариерното ориентиране на младите хора.

Структура и съдържание на дисертационния труд

В структурно-композиционен план дисертационният труд отговаря на стандартите за този академичен формат. Обемът на разработката е 266 стр., от които 217 стр. основна част, 10 стр. използвана литература и 15 приложения на 39 страници. Списъкът на използваната литература съдържа 186 източници, от които 136 на кирилица, 42 на латиница, 1 интернет източник и 8 нормативни документи. Приложенията са 15. Емпиричните данни в основния текст са визуализирани чрез 22 фигури и 21 таблици.

Съдържателно в първа глава са анализирани теоретичните основи на изследването. Логично в първи параграф акцентът е поставен върху най-широкото работно понятие – социализацията. Последователно са анализирани същността ѝ и най-важните социализиращи фактори; социалната и емоционалната интелигентност и техните педагогически проекции върху взаимодействието между родителите и децата; психолого-педагогическите особености на средната училищна възраст; социалната ситуация в средна училищна възраст. Втора глава е посветена на методологията на дисертационното изследване, всички компоненти са внимателно изградени, коректно са описани етапите на изследователската процедура. В трета глава е предложен анализът на емпиричните резултати по посока на методите, чрез които са получени. В четвърта глава е представен моделът за позитивно взаимодействие между родители и деца с необходимата теоретична и практическа защита.

Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем

Дисертационният труд на Венета Узунова е сериозно и задълбочено научно изследване на актуален за педагогическата теория и практика проблем, върху който перманентно се правят проучвания и винаги има ниши за нови търсения и решения.

Реален факт е, че визията на съвременното семейство е белязана от размиване на ценностите, прагматизиране на отношенията, разсейване на връзките между родители и деца.

В този контекст работният проблем и направеното изследване в дисертационния труд са актуални и значими по посока на следните аргументи:

Първо, апробирането на иновативни форми за повишаване на педагогическата култура на семейството и взаимодействието му с училището обогатява не само социално-педагогическата практика, но и теорията.

Второ, необходимостта от нов поглед и уважение към отговорната и сложна дейност на педагогическия съветник в училището, чиято роля често е недостатъчно оценена поради непознаването на нейната специфика и полезност.

Трето, поставянето на ученика в позицията на катализатор на родителската промяна показва необходимостта от преосмисляне на неговия статут.

Четвърто, повишава се професионалната квалификация и самочувствие на работещите в образователната система.

Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния материал

Внимателният прочит на труда показва, че Венета Узунова отлично, в детайли познава изследваната проблематика. Направена е компетентна интерпретация на редица класически и съвременни концепции и теории, разположени в изследователското поле. Намерен е адекватен синхрон между теоретичните постановки и практическите сюжети, което доказва значимостта на изследването и надеждността на експерименталната процедура и емпиричните резултати.

Съответствие на избраната методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд с постигнатите приноси.

Темата и работния проблем, към който се е ориентирала Венета Узунова, имат интегративен характер и отразяват многообразието на педагогическите реалности и перспективи. В този контекст е разработен изследователският проект. Концептуалният панел на изследването обхваща всички необходими компоненти (цел, задачи, хипотеза, предмет, обект на изследването), които се отличават с коректни формулировки, разположени в логическо единство и субординация с темата.

За коректността и достоверността на процедурата допринася и широкият профил на изследвания контингент, обхват, който осигурява по-висока степен на валидност на постигнатите резултати, изводи и препоръки.

Подбрана е подходяща изследователска методика, използван е комплекс от апробирани в изследователската практика методи, достатъчен като обем, надеждност и с високо ниво на точност за доказване на изследователската цел и хипотеза. Сполучлива изследователска идея е успоредното изследване на нагласи, очаквания, предположения на родители и деца, както и статуса на учениците в групата на връстниците. Широко поле за съждения дава оценката на родителите за своето дете в триизмерното пространство: семейна среда, училищна среда, групата на връстниците. Сравнителните паралели, постигнати от кръстосването на резултатите от двете изследователски групи, са успешен старт за разработване на съдържателни, полифункционални и полезни за всички субекти в педагогическото взаимодействие (учители, деца, родители) програми за съвместна дейност и сътрудничество.

Използвана е система от верижни критерии и показатели за оценяване компетентността на родителите при взаимодействието с подрастващите, както и за ключовите социални и емоционални умения на учениците.

Като цялост проучването е реализирано с изследователска отговорност, дисциплинираност и прецизност.

От научно-практическа гл. т. високо оценявам: първо, проучването на житейските и възпитателните ориентации и интеракции на съвременното българско семейство; второ, акцентът върху спецификата на нагласите - самооценка на стил и позиция; трето, изследването на семейното състояние (неудовлетвореност, нервно-психическо напрежение и тревожност) като фон за реализация на експерименталната програма; четвърто, възможността за прилагане на

методиката при аналогични и различни условия в педагогическата практика.

Ярко изразената пристрастност на Узунова към тезата, че семейството е незаменим фактор във възпитанието на децата е провокирала съждения относно ефективни практически варианти, свързани с детството и света на възрастните, образованието и семейството. Убедително обосновани са приоритетите на фамилната констелация и моделите на родителско поведение относно формирането на личността.

Научни и научноприложни приноси на дисертационния труд

Дисертационната разработка има приноси в два аспекта:

1. Научно - теоретични приноси

1.1. Направен е задълбочен теоретичен анализ на изследваната проблематика, върху който с психологически усет е реализиран разумен трансфер от концепциите за социалната и емоционалната интелигентност към приложимостта им в педагогическата практика като възможност за позитивиране на взаимодействията между родителите и децата посредством подкрепа от страна на училището.

1.2. Използвана е подходяща методика и значим обем изследвани лица, което гарантира репрезентативността на научното изследване. Аргументирано е изведена новата позиция на детето/ученика като стимул за положителна промяна на родителя.

1.3. Реализиран е ефективно работещ дуален (диференциран за децата и родителите и комбиниран – за двата субекта) модел за формиране на социална и емоционална интелигентност у деца и родители, чрез който се лансират нови концептуални идеи.

2. Научно - приложни приноси

2.1. Разработен и апробиран е рефлексивно- диалогичен модел за повишаване на социалната и емоционалната интелигентност на двата субекта: учениците и техните родители върху основата на подкрепата на училището

2.2. Разработена е технология за сътрудничество между родители и деца, която пренасочва отношенията между тях от доминиращ – доминиран стил към позитивно взаимодействие между социално равноправни и емоционално интелигентни личности.

2.3. Налице е сериозен ангажимент и принос на изследването за преодоляването на мотивационния вакуум и липсата на педагогическа енергия в поведението на родителите.

2.4. Емпиричните резултати и тяхната интерпретация могат да се използват както за подобряване на педагогическата практика, така и в академичната подготовка на бъдещите педагози.

Въпрос: Какви стъпки би предприел докторанта за допълнително апробиране в практиката на резултатите от емпиричното изследване или към включването им в педагогическата практика и в работата на педагогическите съветници?

Автореферат и публикации

Авторефератът следва структурата и съдържанието на дисертационния труд и в синтезиран вариант представя основните конструкции на изследването.

Логически имплицитно в публикациите на Узунова стои темата за формирането на социални и емоционални умения, както у учениците, така и у родителите. Публикациите отразяват различни ракурси от работния проблем.

Препоръки и бележки

Докторантката се е справила компетентно както с теоретичния обхват на работния проблем, така и със задълбочеността на емпиричното изследване, точно планирани и реализирани са етапите на изследването. Направен е задълбочен професионален анализ на получените резултати, които са коректно обработени.

Препоръчвам на Узунова да се самоограничи в стремежа си за участие във форми за допълнителни обучения и квалификации, за да насочи усилията си за по-нататъшно академично израстване чрез разработване на научни продукти и публикации в издания с импакт фактор и импакт ранг.

Заклучение

Аргументите ми за положителна оценка са:

Първо, дисертационният труд, научните приноси, представени чрез рефлексивно-диалогичния модел, публикациите по темата отговарят на областта и професионалното направление за присъждане на образователната и научна степен: „Доктор“.

Второ, убедително обосновани и приложими в педагогическата практика са установените психолого-педагогически параметри и предимства на изследвания проблем и апробирания експериментален модел.

Трето, анализът на дисертационния труд, публикациите по темата и научно-експертната дейност на Узунова показват широтата на нейните интереси и личната ѝ ангажираност към изследваната проблематика.

Посочените достойнства на дисертационния труд, безспорните приноси на изследването и постигнатите резултати са основанията ми да предложа на научното жури на **Венета Косева Узунова** да бъде присъдена **ОНС „Доктор“** в Област на висшето образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика; Научна специалност: Теория на възпитанието и дидактика.

13.05.2018 г.
гр. Стара Загора

Подпис:
/доц.д-р Стефка Динчийска/